

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XX.****Blaj, 30 Iulie 1910.****Numărul 31.****Iară chestiunea de naționalități.**

Nicicând nu s'a dat atâta atențiune chestiunii de naționalități și în special chestiunii românești din țara ungurească ca acum dela schimbarea coaliției încoace. Contele Tisza István, care nu numai în decursul alegerilor, la diferite ocațiuni, a relevat importanța rezolvirii definitive a chestiunii românești, dar a luat cuvântul și în decursul debaterilor actuale asupra indemnizării în dietă, ridicându-și din nou cuvântul pentru împăcarea românilor cu maghiarii.

Discursul acesta, venit pe neașteptate, și ținut în termeni neobișnuiți a fost viu comentat de întreagă presa maghiară și română. N'a fost organ de publicitate, care să nu constate însemnătatea mare politică a împăcării acestor două popoare. Unele foi au accentuat chiar și importanța, ce ar avea această împăcare asupra politicii europene. Dar tot așa s'a scris mult și despre piedecile, ce stau astăzi în calea unei buneînțelegeri, unei apropieri sincere a românilor față de maghiari și viceversa. Și o constatăm și noi cu durere, că piedecile acestea, ce se pun în calea împăcării nu noi cei slabi le punem, ci le pun în mod artificial chiar bărbații de stat maghiari fără nici un rezon.

Constatăm cu durere, că discursul lui Tisza nu ne dă nici acum nici o perspectivă nouă, ci mai recapitulând încă odată ideile lui desfășurate în campania electorală, ne îndeamnă la pace primind de bază la aceasta pace, unitatea națională a statului. E acum rândul nostru ca să ne dăm seamă de situație și să vedem de este posibilă o astfel de admitere de supozit și că este oare compatibilă existența noastră și pe mai departe pe acestea planuri cu ideea nouă, a unității naționale, colportate de Tisza și toată presa șovinistă.

Trebuie să ne lamurim ținuta noastră față de acestea nouă concepții de stat maghiar, mai ales, că vedem, că și ministrul-prezident Khuen Héderváry s'a ocupat cu această chestiune declarându-se, că subscrie toate cele zise de Tisza și că va căuta a cere sfatul tuturor acelorora, despre cari crede, că-i vor stă întru ajutor, ca să rezolve definitiv chestiunea română.

Asupra multor observări și constatări, ce s'au făcut din partea acestor bărbați de stat ai Ungariei noi nu vom mai reveni, că acelea le-a redus la adevărată valoare într'un splendid discurs Dl Dr. Ștefan Pop, deputat național, care din punct în punct a vestejit una după alta aserțiunile lui Tisza cu așa argumente zdrobitoare, încât nu numai că în dietă n'a cutezat nime să le contrazică, dar chiar și presa maghiară a rămas zăpăcită sub impresia clasicei vorbiri a dlui deputat Dr. Ștefan Pop. Noi ne vom ocupa deocamdată cu baza unei buneînțelegeri, baza pe care ne-o ofere Tisza și fără de care, zice tot Tisza, nu va fi nicicând posibil ca maghiarii să steie cândva de vorbă cu noi. Baza aceasta este că noi se admitem îndreptățirea statului unitar național maghiar. Noi încă nu suntem deplin în curat cu aceea, că ce înțelege contele Tisza sub statul unitar național maghiar, dar dacă înțelege aceia, ce Deák și Eötvös, că națiunea maghiară este politicește una și indivizibilă, în care toate naționalitățile au îndreptățire la existență, dezvoltare națională și culturală liberă, atunci am aflat, baza sigură a bunei înțelegeri, care ne va duce la bun rezultat.

Dacă însă Tisza, sub statul național unitar maghiar înțelege aceea ce în politica maghiară, în presa maghiară de azi vulgo se înțelege, adică statul, în care nu are îndreptățire nici o altă individualitate politică, nici o altă cultură, nici un

alt așezământ decât magiar, că naționalitățile pentru a căror egală îndreptățire Deák a creat o lege fundamentală trebuie să dispară cu totul în maghiarism, atunci e păcat mai departe de vorba. Un astfel de stat eschide existența ab ovo a oricărei naționalități pe pământul acesta.

Dacă Tisza în felul acesta înțelege statul național unitar maghiar, și ținând cu vieța sa la ideea aceasta, totuși ne chiamă să ne împăcăm, atunci chemarea aceasta a dlui Tisza după însași interpretarea logică a lucrurilor, înseamnă, că noi să dăm scrisoare, prin care declarăm, că am încetat de a mai fi.

Credem, că dacă contele Tisza în felul acesta interpretează condiția principală fără de care el și ai lui nu sunt aplicați a stă de vorba cu noi, atunci nu se va afla pe întreg teritoriul locuit de români un singur om, ne-exceptionând nici chiar aderenții cei mai fervenți ai lui Tisza, pe Mangra et consoții, care să consimțească vre-odată la o așa pace.

În istoria și vieța popoarelor nu pot să fie salturi. Evoluția omenimii merge treptat. Dacă se dau salturi, aceștia aduc cu sine totdeauna dezastre asupra popoarelor. Tisza István și toată politica maghiară de astăzi, umblă să facă saltul acesta.

Unde s'a depărtat ideea statului unitar național a lui Tisza și a polițișianilor maghiari de astăzi dela ideea statului contemplat și codificat de Deák Eötvös etc. în legile din anul 1867?

Noi suntem în deplină convingere, că numai atunci va putea fi vorba de vre-o înțelegere oarecare, când Tisza și guvernul să va întoarce și va recunoaște legile acele fundamentale ca bază pentru o înțelegere oarecare. Pânăcând ei ca cei puternici vor desconsidera baza aceasta reală, căutând o ast-

feliu de bază, care e pur și simplu negațiunea noastră, până atunci nu se poate vorbi de nici o împăcare. Dacă politicianii de astăzi magiari vreau întradevăr, pacea cu noi, vreau binele țării, atunci se vor întoarce la baza reală a situației, vor căuta a delătura piedecile, ce astăzi stau încă ingrămădite în calea unei sincere apropieri dintre noi și magiari și nu vor căuta a le ingrămădi în mod artificial zădărniciind de acum deja ori-ce înțelegere. Căci noi pacea o vrem, o dorim chiar, dar nu dorim moartea.

Când va admite dl Tisza această bază acceptabilă pentru o înțelegere oarecare, atunci îi vom putea spune și mai multe. Îi vom spune, că nici decum nu a fost politica magiară așa zgândăritoare (tyukszemrehágás), după cum o prezintă Tisza, ci că a fost foarte bine concepută și executată.

Vom arăta atunci că noi vom avea de zis în contra întregului sistem de guvernare de astăzi. Până când vom ajunge însă la aceste amănunte vom privi cu bucurie ori-ce pas ce s'ar face pentru a ne apropia unul de altul.

Piedecile ce să pun până acum din partea politicienilor magiari, în calea acestei apropieri ni-să par foarte mari, dacă însă va fi aceiaș bunăvoință sus pentru împăcare,

care la noi este, atunci să sperăm cele mai bune, dar numai pe lângă condiții cinstite.

Agitație schizmatică în Galiția.

Sub acest titlu ziarul „Katholische Kirchenzeitung“ în Nrul său cel mai recent află de bine a scoate la iveală marea primejdie a propagării schizmatice între rutenii-uniți din Galiția, respective din America.

Ca să avem ideie despre situația în care se află poporul rutean-unit, dăm în extras următoarele din acest articol.

Rusia mai bine de trei secolii nu poate să dea uitării acea durere a inimii sale, că rutenii s'au făcut uniți. Drept aceea mișcă toate pietrile, pentru a-i desface de biserica Romei. Această lucrare diavolească a Rusiei se poate zice aproape cu siguranță, că nu-i va succeda. Pentru că poporul rutean și-a pecetluit credința sa către biserica catolică prin sânge de martir¹⁾. Se află ce-i drept și între ruteni de aceia, cari din motive politice ori interese personale trec la schizmă. Aceștia fac excepțiunile, cari în număr mai mare obvin numai în Rusia sau America, în Galiția mai rar, căci aci poporul i-ar exclude cu totul din sânul său.

Precum s'a zis mai sus, Rusia face toate eforturile posibile, ca să desbine pe rutenii-uniți de biserica catolică. În lucrarea aceasta a ei e ajutată de anumiți indivizi, din așa numita partidă russophilă, cari au fost creșcuți de Rusia însăși, în Galiția în mijlocul poporului rutean. Această partidă, care a prins rădăcini aproape numai între inteligenți, neagă, că poporul rutean ar forma o națiune de sine stătătoare, și susține, că în

¹⁾ S. Martir Iosaphat Kuncewicz și-a jertfit viața pentru Unire.

privința națională e una cu cea rusească. Rusia se îngrijește, ca această partidă să fie pururea alimentată prin nouă și nouă elemente. De aceea susține o presă russophilă și mai multe institute de creștere, de unde își înrolează elementele de lipsă. Aceștia propagă apoi ideile lor russophile în popor. (Metoda acestor agitatori mercenari fără conștiință, e foarte primejdioasă fiindcă o fac oameni, cum se zice de casă). Nu se sbate Rusia numai pentru încorporarea națională a rutenilor, ci și pentru trecerea lor la schizmă. Ei lucrează totdeauna sub masca aderentismului la ritual oriental. Ei vreau să treacă de catolici, cu toate că sufletul lor e vândut schizmei-rusești, cu toate că ei samănă continuu prin presa lor — ce-i drept nu pe față, ci printre șire le strecoară numai — ideii schizmophile. Și sunt în stare a protesta chiar, dacă cineva cutează a scoate la iveală caracterul schizmophil al presei lor. Ar fi nedreptate dacă s'ar învinui întreaga partidă russophilă, ca una ce ar lua parte la nizuințele schizmophile. Pentru că aparțin acestei partide și mulți de aceia, cari în internul lor sunt catolici buni. De aci se explică faptul, pentru ce presa russophilă nu se mărturisește nici când pe față ca aderentă a schizmei, fiindcă în cazul acesta s'ar perde în Galiția orice sprijin. De altă parte nici ideii curat catolice n'a desfășurat nici când, pentru că e plătită de Rusia, după dorința căreia trebuie să se îndrepte.

Că schismaticii pe lângă toată agitațiunea ce o pun la cale, nu pot arăta rezultate acasă în Galiția e de a se mulțumi în primul rând neobosiților arhieriei ai poporului rutean-unit, cari previn orice primejdie și sufoacă orice agitațiune încă în germenul ei, prin epistole pastorale, prin vizitațiuni canonice etc. E de mulțumit mai departe nereușita schizmei printre ruteni, și clerului

FOIȚĂ.

Biserica din Uifalău.

Celce a umblat prin țara românească, n'a putut să nu observe mulțimea cea mare de biserici, de mănăstiri, capele, de care sunt pline orașele și satele.

Pentru noi cești din Ardeal e și mai neobicinuit, că chiar pădurile cele mai dese, ostroyurile, munții, câmpiile au monumentele lor de veche, cea mai veche artă românească — mănăstirile. Din desimea frunzișului, de pe piscul umbros al muntelui, de lângă cascada râului cu apele lui albastre, din toate părțile privește ca pe furiș către grăbiții trecători de pe drumul din șes — mănăstirea. Toate aceste sunt neprețuite comori ale trecutului neamului românesc, cheazășii neperitoare de veche și puternică cultură, ce astăzi stau ca dovezi pentru trecut și glăsuiesc viitorului. Aproxpe toate evenimentele mai însemnate ale țării aveau de urmare ridicare de biserici, de mănăstiri. Ieșau voevozii biruitori din lupta cu păgânii aduceau dar, mulțumită Celui Atotputernic, zidind o biserică. Avea țara parte de o pace mai îndelungată se ridică iarăș o biserică. Scăpa de ciumă, de coleră, de pustirea turcilor, răsăreau bisericile, mănăstirile una după alta din dărnicia voevozilor țării

Dar nu numai atâta, o bucurie familiară, o aducere aminte, un prinos adus părinților și inima lor bogată în sentimente de pietate, de iubire față de pământul țării și așezămintele lui, da îndată ființa unei mănăstiri sau unei biserici. Și nu numai voevozii o făceau aceasta, ci o făceau și boierii țării. Sunt epoce, în cari voevozii și boierii emulează unii cu alții în ridicarea de biserici nouă, în restaurarea și înzestrarea celor vechi nu numai în țara lor, ci și preste hotarele aceleia, la noi în Ardeal, în țara ungurească, unde o mulțime de biserici, mărturisesc inima caldă și mâna darnică a voevozilor munteni și moldoveni.

Iată pentru ce în pictura dinlăuntru a bisericilor de dincolo să vad de regulă la ieșire, pe pereții dela ușe, figurile țapene a ctitorilor. Voevodul, boierul din a cărui dărnicie s'a ridicat aceia mănăstire ține în palmă mănăstirea respectivă în miniatură, iar lângă el se înșiră căsenii lui, jupănița, fetele, copiii, părinții etc.

Ce deosebire mare între aceste biserici și între cele dela noi? De unde se află la noi pe voevozii, boierii-ctitori ai țării românești? La noi pereții bisericilor sunt văruiți, iar la ușa intrării nici pomenire de vre-un ctitor-boier, care să fi ridicat, să fi înzestrat biserica respectivă din bogăția lui. La noi acestea le-a făcut, le face — poporul.

Din banii cruțați cu îndârjire, cu lucrul mânilor lui ridică lăcaș sfânt Celui Atotpu-

ternic, ca să aibă unde să se închine el, copiii nepoții lui. Vor fi fost și la noi în vechime asemenea boieri, va fi strălucit mult timp pe pereții mănăstirilor, azi dispărute, numele cutărei familie boierească, dar aceste nu mai sunt, s'au prăbușit, și cu ele au dispărut și sămânța boierilor acestora în atmosfera străină, de care erau încunjurați.

Parcă vremile fabuloasă și fericite ale trecutului le rechemă biserica din Uifalău. Vremi de bunăseamă și fabuloase și fericite. Când boierul să simțea fericit, că stă în aceeaș biserică cu țaranul cu supusul său, când să simțea mândru, că poate fi ctitor unui sfânt lăcaș, în care mii și mii de oameni, de o lege, de un sânge cu el, merg ca să se închine lui Dumnezeu, binecuvântând numele ctitorului, celce a ridicat biserica. Sămânța acestor boieri români din țară dela noi trebuie, că a dispărut de mult. Căci ceice cad în timpurile istorice nu arată nici alipirea cea față de datorile străbune, nici dragoste față de pământ și legea poporului, de a cărui sânge și lege au fost și ei. Cu sufletul înstrăinați de legea lor dispar pe încetul acești valachi, „more nobilium viventes“, copiii lor, limba nu o mai vorbesc bucuros, iar nepoții nici nu o mai cunosc și așa s'au stâns toți fără urmă. Un proces vecinic, care s'a început de mult și durează până în zilele noastre. Familile boierești cele vechi române dela noi s'au pierdut în străini, cele nouă, ce s'au ridicat și au ajuns

preste tot, cari i-se opune cu toată tăria puterii sale, prin predici prin pressă, broșuri etc.

Cu totul altcum ca în Galiția stau lucrurile cu rutenii rusophili emigrați în America, a căror suflet a fost atins deja de acasă de otrava schizmo-filismului. America e un agru potrivit, unde propaganda schizmatică poate produce rezultate frumoase. La această poartă vină împrejurările de acolo. Rușii schizmatici au în America un Mitropolit, doi Episcopi, sute de preoți și milioane de ruble la dispoziție. Toți acestia lucrează neînterupt la dezbinarea poporului rutean-unit de biserica catolică. Acestei falange puternice îi stă împotriva din partea catolică un singur episcop rutean-unit cu un număr mic de preoți. Și cât e de grea poziția lui! Russo-filii galițiani, dar mai mult cei maghiari se ridică împotriva lui, agitează împotriva lui, îi pun fel și fel de piedeci lucrărilor lui îndemnați și sprijiniți de Rusia. El nu are acolo iurisdicțiune directă. Ce poate face el, dacă nu are putere preste preoții lui, și în oricare caz e dependent de Episcopul diecezan? Ce poate face el, dacă e pus în imposibilitate de a avea un număr corăspunzător de preoți, fiindcă condițiunile canonice pentru emigrarea în America a preoților ruteni-uniti din Galiția sunt formulate astfel, încât e aproape cu neputință de ale implini.

O dragoste cu adevărat părintească răsuflă, față de biserica și poporul rutean-unit, din epistola pastorală de datul 31 Martie a episcopatului rutean din Galiția, în care ordonează preoților, ca în locurile acelea de unde emigrează mai mulți în America, să le atragă luarea aminte la primejdia propagării schizmatice în un mod deosebit; să pretindă dela fiecare rutean-unit emigrant promisiunea solemnă, ce e a se face în decursul serviciului divin, că va rămâne credincios bisericii catolice, și totodată cu ocazia aceasta

să instrueze poporul adunat despre însemnătatea acestei solemnități. Îndatorează preoțimea, să fie pururea cu ochii trezi ca nu cumva să se încuibie în vre-un loc propaganda schizmatică și dacă s'ar întâmpla să se ivească undeva, imediat să se ia măsurile de lipsă și să se încunoștințe Ordinariatul. Toți preoții sunt dator, mai departe, se lățească după putință venerațiunea sf. Martir Iosaphat Kuncewicz, fie prin predici, fie prin acte de pietate, care și-a jertfit viața pentru Unire, pentru că venerațiunea acestui martir e cel mai eclatant semu de simțământ catolic. Să grijească preoțimea, ca poporul să aibă idei clare despre deosebirea de credință ce este între catolici și schizmatici, cu atât mai vărtos, cu cât ritul și limba liturgică fiind aceeași, ușor s'ar putea seduce, că și credința ar fi aceeași.

Tot ca datul de mai sus adresează episcopatul rutean-unit din Galiția o epistolă pastorală către credincioși, în care cu multă căldură și pe înțelesul tuturor arată poporului, că nu poate să existe decât o singură biserică adevărată, care recunoaște de cap suprem al ei pe Papa dela Romă. Îndeamnă poporul să se ferească de învățăturile mincinoase și să fie cu credință către capul bisericii pus de însuși Dumnezeu, ca să-i păzească unitatea bisericii Lui.

Epistola pastorală se sfârșește astfel: „Să lucrăm pentru sfânta unitate a bisericii, dar să ne și jertfim pentru aceasta toate ostenețele, doririle și rugăciunile noastre preasfântului Dumnezeu în numele lui Hristos, Mântuitorului Nostru, ca să aleagă dintre noi atari, cărora le dă grația, a depune mărturie chiar de sânge dacă e de lipsă pentru sfânta Unitate a bisericii, grația martiriului. — Și Dumnezeu, care a zis: „Cereți și vi se va da vouă,” care a promis, că fiecare rugăciune ce se înalță la tronul Atotputernicului Dum-

nezeu în numele lui Hristos, va fi primită, El ne va primi și această rugăciune a noastră.“

Dacă arhierii bisericii rutene-unite sunt pătrunși de un atare spirit, dacă ei muncesc dimpreună cu clerul lor astfel împotriva propagării schizmatice, atunci se poate cu siguranță zice despre biserica rutenă-unită: „Și porțile iadului nu o vor birui pe ea!“

CORESPONDINTE.

Scrisoare din București

— dela corespondentul nostru. —

(Continuare și fine).

Dar să nu mai comentez alte asemenea aberațiuni ci să revin la fir. Sunt zic acestea manifestațiuni ale damelor și preoților, de dragoste pentru Primat și de ură contra catolicilor, sunt suficiente de a condamna fără judecată pe o parte și de a achita pe alta?

Să știe, că oile au oroare de a trece prin o apă, dar dacă împingi pe una în vale, intră și celealalte după ea. Nu eră deci greu ca politicianii noștri, să pună în fruntea acestei manifestațiuni, o damă din societatea înaltă și să iscălească adresa de condolență și omagiu, mai ales că eră vorba de capul religiei, ca apoi să iscălească toate cele chemate sau cărora li-s'a trimis adresa a casă prin comisarii mahalalei!

Doamne sfinte ce alte ocașii frumoase ar putea avea bogatele și aristocratele noastre Doamne, când s'ar osteni și manifesta pentru alte cauze mai bune, ca de ex. aristocrația maghiară, carea nu să interesează de păcatele preoților ei, dar carea este în fruntea instituțiunilor culturale ungurești, și adună milioane pentru ele și pentru a maghiariza pe copiii nemaghiarilor, pe când Liga noastră nu are nici măcar o sută de mii, iar copiii cetățenilor săraci, merg la școală de multeori flămânzi și rupți, sau trebuie să intrerumpă școala pentru că nu au cu ce plăti taxele impuse celor cari doresc să învețe mai mult ca 4 clase primare.

Dacă aș cercetă registrele Ligei noastre culturale, nu știu dacă din cele 800 dame selecte, cari au manifestat ducând o adresă de omagiu Primatului acuzat de Episcopul de Roman și preoții cei trei, sunt opt, adevărat unu la sută, membră la Liga culturală, măcar cu un leu pe lună cât dăm noi cei mai săraci funcționari? în schimb cred, că cel puțin jumătate din dumniilor, dacă nu chiar toate, și-au făcut educația în institutele catolice, și cred că chiar și azi au rude și chiar copii în aceste institute, și că limba de conversație le este mai mult cea franceză decât cea română, și chiar în timpul cât acestea selecte doamne erau în palatul mitropolitan mai mult limba catolicului Baud o vorbeau decât a ortodoxilor Români, și probabil au și locuri rezervate în catedrala catolică; și apoi dacă e vorba de o așa dragoste a dumniilor către biserica ortodoxă, de câteori o cercetează într'un an? afară de zilele de plină paradă, când firește își resfață scumpele toalete cu pălăriile de modă nouă?

Dar câte și mai câte întrebări de acestea s'ar mai putea face, dar trecem pentru că știu că nu cetesc „Unirea“ și nici le va reproduce ziarele de aci, întrebările mele, căci acestea ziare, cum zic, au fost astă dată

la vază, la averi, la oficii au dispărut și ele de asemenea. Vecinic a rămas la noi numai poporul.

În aceasta atmosferă de stângere, de pierdere cu o binecuvântare cerească ni-e fapta episcopului de Oradea-mare *Demetriu Radu*. Și e o fericită coincidență, ca el, celce s'a ridicat din popor, să vină și să recheme și la noi timpii de glorie, de credință, de tărie, tãmpii vovozilor și a boierilor. Născut în Uifalău pe malul Murășului, crescut în legea strămoșilor săi, adăpat de dragostea pământului părinților săi, de obiceiurile, de sufletul poporului, tare în credință, duios în iubire și mare în speranța unui viitor bun și fericit, a trebuit chiar numai să mai ajungă în atmosfera țării românești, ca acolo sub impresia multor monumente de glorie și de suferință să fie în clar cu sine, cu activitatea sa pentru viitor. Și când Provedința divină l-a trimes tocmai în unghiul acela locuit de români, unde numai o personalitate ca a s'a putea să oprească un proces de pierdere, ce s'a început de mult, iată-l că vine, și din înălțimea aceea, unde este pus, să coboară în locul natal, unde mama lui iubită umblă și astăzi în haine românești, să coboară și ridică un monument, merit a vorbi în viitor de un copil iubitor de părinți, de un bărbat luminat, de un român înfăcărât, ce glăsuiește prin monumente neperitoare în istoria neamului său. Un bărbat, ce nu vrea să se piardă în împrejurimea aceea, în care e

chemat se trăiască, ci ascultând glasul inimii sale, ce cu adânci rădăcini se încheață în pământul părinților săi, se coboară în poporul, de unde a răsărit, îndemnându-l prin un neperitor monument la tărie în credință, în lege și în viitor.

Tu iubite Cetitor, de vei avea cândva fericirea, ca să asști la o slujbă dumnezeiască în această splendidă biserică, să-ți aduci aminte, că să schimbe vremile, că cetitorul acestei biserici nu este poporul, ci este un adevărat boier în înțelesul istoric al cuvântului, este episcopul unit al Orăzii-mari născut din aceia comună. Iar tu Călătorule, care treci în goana trecutului pe linia dela Teiuș, caută către turnul măreț cu crucea aurită ce se ridică dintre crengile verzi ale pomilor și arborilor din Uifalău și vezi, că un semn este aceia biserică pentru toți acei supuși fii ai neamului românesc, semnul dragostii nemărginite, ce un fiu al său a arătat față de neamul, din care a răsărit. Și mai este aceia biserică un tainic semu pentru toți cei ce au belșug în de toate, că timpul este aci, când ei trebuie să stee pentru neamul lor înaintea istoriei prin monumente neperitoare de artă și de binefacere.

Privit din acest punct de vedere monumentul dela Uifalău, nu ne indoim, că va mai da și o nouă îndrumare în concepția de a-și privi rostul în istoria neamului lor, a tuturor românilor de bine.

unanime a înjură pe Baud și catolicismul și nu pe cei păcătoși. O singură excepție a făcut, cine credeți? Revista „Furnica” cea mai bună foaie umoristică aici, și în carea, spiritualii ei Redactori și-au spus părerea așa cum știu să o spună niște scriitori independenți și imparțiali și cum văd că să potrec lucrurile în realitate și anume că... „rău fac acei preoți ortodoksi prea zeloși, cari prin scrierile lor turbură lumea cu năluca primejdiei catolicismului, și mai susțin că biserica ortodoxă este singura una și adevărata biserică alui Hristos”... după obiceiul unor comercianți reclamagii cari zic că „numai în prăvălia noastră să vând veritabili șoșoni rusești.” Iar manifestația feminină în chestia apărării ortodoxiei de pericolul catolicismului o zeflemetisează spunând, că „de aci înainte alături de pălării *chantecler*, de rochii *Kaki* și crema *Flora*, va fi la modă religia ortodoxă plus credința strămoșească”.

Dar și ziarul „Dimineața” — care altcum numai simpatie pentru catolici nu are și nici pentru biserica unită, încă e silit să mărturisească „esagerarea ce se dă așa numitei propagande catolice” care a provocat și o interpelare în senat, și cărei propagandă să atribuie o importanță ce nu trebuia, căci prin aceasta se micșorează prestigiul credinței și bisericii ortodoxe, și că cine să sperie de atacul inamicului, recunoaște implicit proprii slăbiciune, recunoaște inferioritatea sa în luptă” și așa mai departe pe acest ton...

„Neamul Românesc” al Dlui Iorga, în care se discută totdeauna obiectiv, și mai ales chestiunile acelea cari au dovezi istorice și sunt de a să tracta din punct de vedere și național și imparțial, încă răspunde, prin peana Dlui Cuza „Evenimentului” din Iași care întreba naționaliști democrați de ce nu fac cor comun cu gălăgioșii habotnici de ocazie, și cu toți politicianii pe tema propagandei catolice... le răspunde că „nu fac politică pe această chestie, sporind astfel desbinarea între creștini ori de ce confesiune ar fi, și mai ales când o bună parte a fraților noștri sunt uniți recunoscând autoritatea S. Scaun a aceluiași catolicism cu care am fi chemați a lupta”.

Dar să vede că unii cu un fanatism orb iar alții — cari au mânia de a înșgeba manifestații publice — au văzut că acest scandal le oferă ocaziunea a să vorbi de ei, au pus la cale și altmanifestație: sub cuvânt că se face un părăstas religios și cu pietate pentru pomenirea Mitropoliților Calinic și Gheorghian, au chemat lumea prin afișe și prin ziaristică la un părăstas bisericesc, a eșit o sadea manifestație de ură contra papistașilor și a catolicului Baud!... Au atârnat chipurile în mărime naturală ale ambilor Mitropoliți, în vârful unor prăjini de 5—6 metri, cari însă au trebuit să le rupă căci nu puteau suportă greutatea, și așa cu vre-o 100 preoți și câteva steaguri ale unor societăți, au parcurs stradele principale ale Capitalei dela biserica S. Gheorghe până la Mitropolie, unde un Arhiepiscop tânăr a ținut un discurs al cărui conținut și după gesturile și emoțiunile oratorului, numai discurs bisericesc și de parastas nu eră, ci curat discurs de retor și frazeolog politician.

În public am numărat vre-o 10—20 Dame a căror nume e mai cunoscut în public, și bărbați și mai puțini; în schimb popor de jos de toate categoriile, cam vre-o 5—6 sute, căci mulți credeau că s'a scos S.

Dumitru pentru încetarea ploilor cari nu mai conțenesc.

Bine înțeles că lumea serioasă, nici nu a luat parte, nici nu aproabă asemenea manifestațiuni inscenate sub diferite forme și titluri, așa, că această înșgebare, trece și ea din rândul manifestațiilor inutile și compromițătoare și pentru inscenatori și pentru biserica Regatului, și de aceea Dl. Panu opinează foarte bine în Revista sa „Săptămâna”, că ar fi bine să interviev societatea laică, și respective guvernul, ca să curme odată acest scandal provocat de Sinod!... Și cred, că cuvântul Dlui Panu deputat și cel mai cult leadăr al partidului liberal va fi ascultat, căci de nu, eu cred, că acești ortodoksi — mai mult de ocazie — în adevăr o să scoată și pe S. Dumitru pe stradele Capitalei.

Odată cu aceasta Vă trimit „Universul” în care se publică scrisoarea Vicarului Mangra din Oradea-mare, adresată Mitropolitului Primat; nu știu dacă frazeologia acestui părinte Vicar o veți reproduce în „Unirea” în extenso, ca martoră a viitorimii dar notați cel puțin „durerea-i sufletească pentru primejdia ce amenință ortodoxia bisericii din Regat „lupul în piele de oie” (adecă biserica unită clădită în București pentru Românii Uniti) și în care scrisoare, are expresiuni de Vicari, ca: „calumniatori nerușinați” și „necredincioși perversi” și că... această biserică e menită a devia poporul în două confesiuni ca și Unirea din Ardeal... Dar dacă păr. Mangra s-a compromis cu această scrisoare carea cred că nu i-a cerut-o nimenea, față de Românii uniți, apoi faptul trădării sale naționale l-a compromis înaintea întreg neamului românesc!

A-ți cetit despre întrunirile noastre de aici pentru a protesta în contra a două neamuri, cari, ca și când s'ar fi înțeles, de odată ne-au atacat: Grecii la Pyreu și celalalt neam la Mărginenii Făgărașului. În Portul Pyreu nu au fost morți ci numai furturi și vandalisme. La Mărgineni, fiind Vandalii de origine mai eroică, au vărsat și sânge...

Acestea două atacuri la esistența noastră au provocat aici în toate părțile întruniri de protestare, dintre cari cele mai înpunnătoare au fost a „Cercului Românilor de peste munți” a Ligei culturale și a fruntașilor partidului politic uniți în acest scop.

Au vorbit prof. Univ. Măndrescu, Nicolae Iorga, Delavrancea, deputatul Dragu, Soricu, Arion, Disescu fostul Ministru, Dr. Istrate fostul Ministru, Gr. Cantacuzino, Ltcol. Verzea și alții. Toți oratorii au fost frenetic aplaudați. Dl. Iorga declară însă că să bucură de aceste fapte ale celor două neamuri, căci prin acestea au mai dat o probă mai mult ca să-i cunoaștem mai bine și să nu ne mai gândim la vre-o pretinie cu ei, ci din contră, să fim totdeauna față de ei cu pușca la picior”.

În cât este pentru Mangra, Dl. Măndrescu a dezvălit și a arătat publicului dela întrunire un steag cu colorile ungurești ce s-a purtat la alegerile din Ungaria, și pe care steag era scris „Eljen Mangra Vazul” și spune că pe Mangra nu-l mai chiamă Vasile, ci Vazul, și deci Românii să nu-l mai considere ca făcând parte din nația română... Publicul strigă: Să piară trădătorul, să fie afurisit, Să-l dea Academia afară, „nici nu merită această onoare” etc.

Eu nu pot să-mi esplic cum acest om ar mai da față cu Academia și cu publicul din București? Românii nu-l vor iertă chiar de s'ar face Vlădică în Oradea-mare, după care titlu — cum să vorbește — aleargă și pentru care și-a vândut numele de român și demnitatea de preot român!

Vă mai amintesc cu aceasta ocazie, că mai este aici în București un preot ortodox, venit demult din Ardeal, și care deși mai cult decât Mangra, și superior în cultură tuturor aleșilor de aici, și are și scrieri „contra „papistașilor,” totuș nu i-se dă un loc de Arhiepiscop.

Acest fapt însă, precum și faptul, că Blajul i-a dat carte și poate și „știpai” nu-l împiedecă de a mușcă și Sînția sa din uniți, la întrunirile ortodoxe, deși acuma numai are colți ca odată... Asta o spun în treacăt deocamdată, căci probabil să ne mai muște și să ne ofere ocaziunea de a-i da portretul și biografia întreagă.

În chestia cu scandalurile bisericesti de aici mai apar vre-o patru Reviste, cari toate cer a se face lumină și dreptate. Să așteaptă o contra enciclică a Episcopului de Roman, la aceea a sinodului.

S'a mai inaugurat în București o nouă sinagogă, dar despre acest progres cultural al Evreilor nu se teme nimenea, pe când biserica unită regeneratoarea credinței și naționalității noastre române le stă în ochi habotnicilor de preste tot locul.

Delarupe.

Convictul diecezan din Lugoj.

Condițiuni de primire.

1. În ziua de 1 Septembrie n. 1910 se deschide în Lugoj, sub ocrotirea Ordinariatului episcopesc al diecezei greco-catolice române, un convict pentru creșterea tinerimii, care frecventează cursurile școlare dela gimnaziul de stat, eventual și dela școala reală din Lugoj.

2. Convictul va fi aranjat pentru primirea alor 30 elevi. Dintre aceștia 10 vor fi provăzuți cu mâncare, locuință, cură medicală și spălat, fără a plăti ceva pentru întreținere așezați fiind în locuri fundamentale. Alți 10 vor plăti la an pentru cele de mai sus în trei rate anticipative egale, anume în 1 Septembrie, 1 Decembrie și 1 Februarie, câte 50 coroane, laolaltă 150 coroane; restul de 150 cor. se va plăti din fundațiuni anumite.

Pentru complinirea acestor locuri beneficate s'a scris concurs prin circularul diecezan de dto 28 Iunie 1910 Nr. 1939—1910, cu termenul de 1 August st. n. a. c.

Alți 10 tineri să vor primi în Convict, având a plăti părinții taxa de întreținere de 400 coroane la an, în rate anticipative de câte 100 coroane și anume în 1 Septembrie, 1 Noembrie, 1 Februarie și 1 Aprilie a fiește-cărui an școlar.

3. Doritorii de a fi admiși în convict au să-și adreseze cererile de primire Prea-veneratului Ordinariat episcopesc din Lugoj până la termenul pomenit de 1 August 1910 Cererile acestea au să fie provăzute cu estras de botez, testimoniu de pe anul școlar premergător și atestat de revaccinare. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne limpede și esact locuința și posta ultimă, declarând deodată, că cunosc toate condițiile aceste de primire și că să conformează aceluia

întru toate. Pentru răspuns vor fi a se alătura marcele postale recerute.

4. Afară de prețul întreținerii, fiecare elev, așa dară și cei stipendiați, va avea a plăti la intrarea sa în convict o taxă de înscriere de 10 coroane, și întru cât dorește a i-să scrobl (întări) rufele, alte 10 coroane pentru anul întreg școlar. Taxele plătite odată nu să vor mai restitu la băeți de aceia, cari în cursul anului școlar ar părăsi convictul.

De didactru și alte spese și tacse. ce ar fi prescrise la gimnas ori școala reală, au să se îngrijească părinții ori îngrijitorii băeților deosebit.

În vederea tacselor moderate, mai sus înșirate și a scumpetei neobișnuite a traiului, este netrecută condițiune, ca plățirea tuturor tacselor să se întâmple cu cea mai mare acurateță. Superioritatea convictului cu părere de rău se va vedeă constrânsă a dimitte din Convict pe acei elevi, ai căror părinți ar plăti cu întârziere și neregulat tacsesele prescrise.

5. Elevii vor avea să aducă cu sine la intrarea lor în convict următoarele obiecte:

- a) O carte de rugăciuni,
- b) Patru părechi bune de schimburi pregătite din pânză ori giolgiu.
- c) Batiste 12.
- d) Două părechi de ghete (încălțăminte).
- e) Șese părechi de ciorapi.
- f) o saltea (sac de paie) și 2 coperitoare (cearceafuri) de saltea.
- g) Două perini și patru fețe de perini.
- h) O plapomă și două coperitoare (lepedee de plapomă).
- i) Patru ștergare.
- j) Cuțit, furcuță, lingură și linguriță.
- k) Patru servete.
- l) Un păhar de sticlă.
- m) Perie de veșminte și de ghete.
- n) Pieptene și perii de cap. de dinți și de unghii.

Pe toate rufele are să fie însemnat numele băiatului proprietar cu litere cusute. Veșminte neînsemnate după prescriere se resping. Pentru veșminte au să poarte grije și să răspundă însuși elevii, și au să înștiințeze îndată dacă ceva obiect le-ar peri la spalătorie.

6. Băieții așezați în convict vor beneficia de următoarele:

- a) Locuință provăzută cu mobilierul de lipsă.
- b) Vipt (mâncare) complect și anume: la dejun lapte ori cafea cu pâne; la prânz 2—3 plese, la cină 1—2 plese; la ojină pâne și poame ori alte de acestea.
- c) Spălatul eventual și scrobitul rufelor.
- d) Luminat și încălzit la timpul recerut.
- e) Medic și medicină. În cauză de morb mai greu și îndelungat spesele aceste cad în sarcina părinților.
- f) Superioritatea va purtă grijă, ca elevii mai slabi să fie controlați și ajutamați în studii prin studenți mai buni. Dacă însă cutare părinte ar dori pentru băiatul său instructor deosebit, va avea însuș să solvească onorariul statorit cu știrea și aprobarea superiorității.

7. Elevii sunt răspunzători pentru întregirea mobilierului, ce se dă spre întrebuințare; prin urmare stricăciunile ce le-ar

face în mobilierul convictului, au să le despăgubească părinții ori îngrijitorii lor.

8. Părinții sunt recercați, să binevoiască a trimite fie bani, fie alte lucruri destinate pentru fii lor, exclusiv și totdeauna la adresa Superiorității, care va controlă, ca toate să ajungă la destinația lor și să fie întrebuințate amăsurat dorinței părinților; așa totuși ca ordinea și disciplina din convict să nu aibă scădere.

9. Elevii la gimnaz și eventual școala reală vor fi supuși întru toate regulamentele aflătoare în vigoare la acelea institute, și în urmare și părinții au a se conforma întocmai acelora. De aci urmează, că și cei primiți în convict vor putea rămânea elevi convictuali până când sunt de fapt studenți la respectivele institute.

10. Elevii vor avea a se prezenta înaintea Superiorității în 1 Septemvrie n. 1910, însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde vor plăti taxele statorite, vor consignă obiectele lor, și vor primi în samă locurile destinate în salele de studiu și de dormit, cum și mobilierul destinat lor spre întrebuințare. Tot cu acel prilej li-se vor da și alte îndrumări, de cari vor avea trebuință.

Lugoș, la 14 Iulie 1910.

Ordinariatul Episcopesc de Lugoș.

MAINU.

Aflăm cu multa bucurie, că Escelența Sa Înalt Preasf. Domn Mitropolit *Dr. Victor Mihályi de Apșa*, a fost numit de Majestatea Sa *actual consilier intim de stat*. Dorim preabunului nostru Arhipăstor să poarte această înaltă distincțiune întru lungime de zile!

Dnul avocat *Dr. Ioan Mihu* din Vinerea a dăruit 25 mii coroane ca fond inițial pentru ajutorarea ziaristilor români. Generoasa și măreața faptă a domnului Mihu e o dulce mângâiere pentru sbuciumata breaslă a gazetarilor români. Presentându-i omagiile noastre dorim ca fapta sa să aibă cât mai mulți imitatori.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Domnul Vasile de Stroesco, în scopul edificării unei noue biserici în Bălcaciu a donat suma de 200 cor pentru care faptă atât de nobilă i-se aduce pe calea aceasta cea mai calduroasă mulțămintă. În numele poporului meu credincios *Victor Barna* adm. paroh. gr-cat. Bălcaciu la 25 Iulie 1910.

Din Arhidieceză. Cu datul de 20 Aug. n. espiră concursul pentru completarea parohiei Sănmihaiul-deșert din protopopiatul Dârgea. Venitul congrual Cor. 286/20 fil.

Iubileul de 25 ani a preoției P. S. Episcop *Dr. Demetriu Radu*, a fost sărbătorit de redacția noastră Marți în 26 crt. în grădina din Veza, prin o agapă, ținută în un cerc intim. A luat parte canonicul *Dr. V. Szmigelski*, adv. *Dr. Iuliu Maniu*, medicii *Dr. Ales. Pop*, *Dr. Eug. Solomon* și *Dr. Vas.*

Hâncu (București) prof. *Aron Papiu*, *Dr. I. Raț*, *Alex. Ciura*, *Flaviu C. Domșa* și *Dr. Oct. Prie*, apoi *I. Br. Micu v.-not. conz. Vas. Suciu* pref. tipogr. *A. C. Domșa*, directorul „Unirei”, iar din partea familiei *Niculae Radu*, fratele Episcopului însoțit de clericul *Teodor German*. Ilustrității Sale i-s'a spedit o telegramă de felicitare.

Advocat nou. *Dr. Ioan Moldovan* adv. aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Aiud (Nagyenyed, Szentkirály uteza 6).

Posta Redacțiunii.

V. Ne pare rău, dar nu mai putem publică raportul trimis, după ce a apărut deja în alt ziar. Alte informații asupra stărilor din acele părți, publicăm cu plăcere.

Virgil Pop. Să mai așteptăm continuarea articolului trimis? avizați-ne pe o cartă postală, ca să ne putem împărți materialul ce avem.

G. M. Convenirea absolvenților gimnaziului din Blaj din anul 1885. s'a statorit pe sfârșitul lunii August n. nu cunoaștem însă adresele celor din România, după care vom speda îndată convocatorul.

Nr. 121—1910.

(59) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la biserica gr-cat. edificândă în Riciul-de-câmpie gara Maros-Vásárhely p. u. Mezőrtics, prin aceasta se recerează să-și înainteze ofertele în scris fusote de cauțiunea de 2000 cor. adecă două mii coroane la oficiul parohial gr-cat. de acolo cel mult până la 7 August st. n. 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, descrierea tehnică, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preavenieratul Conzistor Metropolitan, la 24 Maiu și 11 Iunie 1910 sub Nr.ii 3689 și 4157 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr-cat. din Riciu (Mezőrtics) între oarele 9—12 a. m. și 2—46 p. m.

Se observă, că a) Licitățiunea minuendă se va ținea în 7 August st. n. la 2 ore p. m. și b) Curatoratul își rezervă dreptul de a încredința întreprinderea acelu dintre calificanți, care-i mai convine.

Riciu, la 25 Iulie 1910.

Filip Pop,
paroh.

Alb Vasile,
curator prim.

INVĂȚĂCEL.

Se primește în prăvălia de manufactură și mărfuri curente UN BĂIAT care are 1—2 clase gimnaziale sau asemenea școli. — Pe lângă limba română să știe și vre-o altă limbă a patriei. — A se adresă la AUGUSTIN STUPARIU în BLAJ. (56) 1—3

Se primesc:

patru învățăcei doi pentru tâmplărie și doi pentru zădărie.

A se adresă la:

Emil Oltean,

(58) 1—2

măestru zidar.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

44

Fixăm dinadins și noi aci, cumcă colegul Cernăianu și-a publicat lucrarea „*ca una ce reprezintă concretizarea adevărului istoric la îndemnul mai multor „profesori și prietini“ (sigur „ortodoxi“). Înșuș mărturisește apoi rezolut, că iasă cu lucrarea în public fără temere, ba cu o satisfacție oareș-careva, deoarece are „convingerea, că lumina nu se poate ține sub obroc, și că va veni ceasul, când de pe Dealul lui Constantin Vodă ca și de pe dealul lui Radu Vodă, în Facultatea de Teologie și în seminarii se va mărturisi adevărul și se vor trage concluziile ce fatal se impun“.*

Contrarii nu l-au putut combate, în afară de insulte și niște palide contracitate petecite (de felul căroră, dacă ne-am prea întărită, am putea produce și noi berechet pentru orice absurditate!) — cu nici un argument în merit!

Bun prilej de a vâna popularitate „ortodoxă“ — ori chiar neadevărată și deci necreștinească: cum vă place — prin insultarea ăstorfel de scrieri.

A și pornit hada mărunțelor de prin tot cotul câte zece, — par'că-i vād: ridicol de severi în serioșitatea lor de critici, cari spintecă văzduhul cu harapnice veninoase, fără să știe de ce.

Dar și până când toți acestia își vor face — având prea multă vreme de plictiseală — o chinuitoare tortură, rozându-și condeiele combatante, precum și după aceea: colegul Cernăianu va zimbi cu conștiința liniștită.

Cam așa stăm deci cu aprecierea meritelor Sfintei Uniri.

Dar să mai așezăm reflectorul și în alt chip! Să punem d. p. aste două alternante: *Avut-a, ori nu Sf. Unire rolul dintăiu într-un redeșteptarea noastră și numai națională?!*

Dacă: *nu*, atunci să *ni-se dovedească*, și pe hârtie, dar și în *realitate*; dacă însă: *da*, — atunci *pretindem cuvenit respect, pietate și recunoștință față de această sântă solie dumnezească*.

Mai mare condescendență principiară și adevărată, decât acestea: nici că se poate închipui... facem totul, numai să putem fi pricepuți. — De ne va arată surora biserică neunită în vicața ei de 1000 de ani numai atâtea realități culturale românești, câte a arătat deja Sf. Unire într'un scurt interval de 200 de ani, — atunci ne dăm învinși și pocăindu-ne: revocăm la moment toate îndoelile noastre față de dânsa.

Ei dar ce ne preserăm atâtea cenușă în cap când și vrabiile strigă de pe căpițele de fân pe poiene, că cel dintăi Român, care a urgitat în mod concret la pragul împărătesc *recunoșterea Românilor Ardeleni de-a patra națiune în țara Ardealului*: a fost un *vlădic unit* (Micu), care pentru visurile sale românești supte la pieptul Romei și-a jertfit tot ce a avut mai scump pe lumea asta dimpreună cu libertatea, și a murit, plângând de dragul și dorul nostru — departe

în surghiun. — Mare lucru spun vorbele acestea, atât de mare, încât — cuvine-se, a nu trece numai așa simplu preste ele la ordinea zilei.

Când ne gândim apoi la cununa de bărbați, fanatici Români, toți răsăriți din inima Sfintei Uniri, dela Inocențiu Micu Clain dearândul până la Bărnuț și până la cel mai luminat Ardelean de mai ieri-alaltă-eri: Dr. Aug. Bunea (stins în decursul tipăririi filelor prezente): am fi în drept a-ne permite un puternic simț de dispreț suveran față de toți aceia, cari creștini fiind și crezând în „Dumnezeu adevărat“ din josnice motive, fac mușama adevărul istoric, — și urechi având nu vor să audă, — minte având, nu vor să să priceapă — și ochi având nu vor să vadă: *Ce-a putut și poate produce Sfânta Unire cu Roma pentru interesele Românilor de pretutindena*.

Servească acestea ca îndemu de reculegere tuturor celor de bună credință, și cu deosebire aceloră, cari „uniți“ fiind — fie laici, fie clerici — sunt destul de lași, spre a nu se mărturisi pe față ori și unde, și care nu pricepe că azi, *mai ales azi: este curată glorie a fi Român unit cu Roma, după-ce apologia cea mai splendidă a Sfintei Uniri sunt fapte strigătoare și realități fără pereche în istoria națională a Românilor*.

Servească, repetăm, și acestor mofuzi, slabi de inger, — ca îndemu de reculegere.

Cu drept li-ar putea suna și lor cuvintele, cari muștrău odinioară pe Sf. Petru, când acesta începuse a tremura de scepticism indiferent: „*Modice fidei, quare dubitasti?*“ — Puțin credinciosule, de ce te-ai îndoit?! Aste deci de dragul celor șovăitori!

Iar cei-ce în atrofia lor blazată nici măcar bunăvoință n'ar avea, pentru a-se ridică la demnitatea unui om de principii pronunțate — să-și însemne bine, că atari siluete de cameleoni schimbăcioși după vreme și împrejurime: sunt cele mai primejdioase elemente pentru ori-care societate; atari n'au nici măcar dreptul de-a pretinde că trăesc; acesta doar nu e train, ci vegetare inferioară, care nu are adresă în lumea intelectualelor, precum n-are loc nici apa lăneedă în stomac.

Că ar fi în sinul sfintei noastre Uniri și oameni slabi? — Foarte firește!

Sigur însă nu mai mulți, decât la sinul sororii noastre neunite! Sau doar văzut-a cineva cândva codru verde fără uscături, sau oameni, fără slăbiciuni...?

Cele mai geniale opere de artă doar nu se judecă după niște greșuri de tipar. În picturile geniale doar nu petele mărunte de vâpșeală greșită dau *geniul și complexul artei*: acestea mici scăderi disparente, cari — în graiul lui Eminescu — „fatalmente sunt legate“ de tot ce se mișcă în cadrele lumii mărginite: nu pot scădea valoarea unei opere sublime, ori chiar suprafirești cum e aforță sf. Unire, pe care de altcum nici logica sănătoasă nu permite a o confunda cu niște corcitură, pe cari nu dânsa le-a provocat — chiar precum nu Dumnezeu e pricina păcatelor — și deci nici nu poate răspunde pentru ele.

Priceputu-ne-am bare-mi acum la urmă după atâtea acumulare de dovezi și după

atâtea capacitate? — Drept are celce a zis, că oamenii mari sunt uneori mai tardivi la pricepere, decât băieții mici.

Pentru Dumnezeu, când vom ajunge odată și noi Românii, să știm distinge esența de forme goale și adevărul de lozince resunătoare și preocupări copilăroase.

Căci la noi aveau: mālura și sgura au aceeaș valoare! Adorabil comunism! — Așa însă nu mai poate merge. — Ne bate deja puternic la poartă veacul al XX-lea — și noi încă și azi mai bine punem lumina sub obroc și orbemăm stupizi, decât să încetăm odată cu o sumedenie de naive șurogate istorice.

Ne râte doar lumea!

Și acum încă una și ultima întrebare! La ce aspirăm propriaminte noi Românii în valvârtejul ăstei lumi alergătoare?

Aspirăm, să fim un popor luminat și într'ale științei și într'ale credinței; un popor în plină conștiință, că e urmașul biruitorilor lumii de odinioară; un neam puternic, renumit de conștiința eului său național, care uitând de granite și talazuri vrăjmașe — să urnească și trezească odinioară de sub pulberea și cenușa veacurilor amorțite străvechiul geniu roman, îngropat sub zidurile Romoi.

Și dacă în largul celor patru vânturi este undeva vre-un Român, căruia nu i-s'ar frânge genunchii cu pietate înaintea ăstui colos de ideal vergin, dătător de vicață — acela nu mai e vrednic de numele ce-l poartă.

Acolo dorm idealurile noastre strămoșești sub matca Tibrului în inima pământului roman; — și dacă *puterea ăstor magice idealuri n-ar răscolii din vreme în vreme toate fibrele sufletului nostru, rânit în mândria lui de nenumărate-ori, — azi cine știe de-am mai avea vre-un alt elixir dătător de energie, cu care să infruntăm urgiile și atunci când la aparință pare a-și fi uitat și cerul de noi?!*

Când noi, *strănepoții Legionarilor, înfrății în suflet și în credință nu cu geniul Romei, ci cu geniul vrăjmașului arcopag grecesc, — am trezi din somnul eternității pe strămoșii noștri „civi romani“: aceștia la văzul geniului grecesc, s'ar întoarce îngroziți pe altă parte și ar muri a două oară!*

Români din vița romană — cu credință din vlăstar roman!

Precum e un Dumnezeu, un botez și o credință, așa e și pentru noi Românii: *una obârșie, una credință!*

Aceasta ar fi cu o cale și o providențială pecete dumnezeiască pe aceea „*unitate culturală-națională a Românilor*“, despre care grăește pătrunzător și înălțător de pragmatic un modest anonim din București (Vezi B.-A. „*Politica Românilor din Ungaria Trecut, prezent, viitor*.“ București 1909 pp. 36, 52 șcl.).

Avem atâtea loialitate, încât să nu isbim intoleranți în oricare sectă religioasă, dar nu ne putem stăpâni, numai de dragul acestei loialități, într'atâtea, încât să adormim tăcuți, cu adevărul în mână. — Iar ceice în fața ăstor fel de realități ultramotivate, totuș numai: „*fanatic proselitism*“ ar vedea, — n'au decât să șteargă din întreaga noastră

ființă și istorie națională cele mai glorioase pagini de renaștere, dimpreună cu obârșia noastră dela stăpânii de odiuioară și întemeietorii Romei: și atunci ne închinăm cu flamure cu tot. — Până când însă aste realități de forță majoră stau neclintite: n'avem ce ne sfil. ci să le punem cu atât mai vârtos în evidență și pe ele și pricina lor de frunte: sf. Unire.

Să tragem deci și consecuențele de lipsă!

Cea mai firească, și între împrejurările noastre etnice și politice totodată cea mai norocoasă, ba nesmintit impusă credință a Românilor, e cea unită cu Roma.

Unde numai ființa noastră națională a fost cândva sugrumată de străini la umbra și sub prestigiul sfintei Cruci (sub greci, slavi, bulgari, calvino-maghiari șel.): în tot locul unic numai sf. Unire cu Roma a fost și e limanul mântuirii!

Drept e?

Așa am fost noi Românii ardeleni la 1700; — așa sunt Românii înstrăinați. în diasporă. pretutindenea; — și în special așa strigă ei înșiși d. p. azi din Macedonia, când pretind desperați o „Biserică ortodoxă română unită cu Roma“. (V. „Unirea“ 1909 Nr. 38, p. 328).

(Va urma).

Pentru Biserica din Câmpeni.

Curatorul bisericesc constată primirea următoarelor sume ce i-s-au spedit direct: Hamba Cor. 10'54. Ohaba 9'—. Jucul-nobil 5'22. Ileni 15'20. Teaca 3'—. Sâmpetru 4'28. Pavău Niculae Câmpeni 40'40. Suciu (Indol) Hususău 1'—. Balda 3'38. Reteag 30'70. Ciend 6'—. Gurariului 8'—. Chimitelnic 5'44. Ibișdorful-săsăsc 7'54. Căpușul-de-câmpie 3'—. Curciu 13'—. Ofenbaia 15'—. Brad 16'24. George Mihon (Câmpeni.) 10'—. Roșia-de-săcaș 15'70. Cut 34'85. Năgiorid 31'70 Lunca 6'—. Vale 12'—. Cisteiul-român. 7'04. Sântmărtinul-de-câmp. 6'20. Viștea-de-jos 10'32. Șoroștin 6'—. Proștea-mare 5'—. Grind 6'—. Lechința-de-mijl. 20'—. Ormeniș 1'—. Dârgea 9'—. Erneu și St.-Ana 20'06. Alămor 10'—. Sântmarghita 4'60. Dateș 15'— Săbad 13'—. Mușna 3'62. Bicaz 5'—. Șârmaș — 88 Oarda-de-sus 5'—. Mischiu 7'11. Nandra 2'50 Pagida 14'40 Silvașul-magiar 14'—. Hodosfalva 10'82. Alfău 2'—. Csikszépviz 1'— Tulgheș 14'30. Chirileu 3'—. Vârviz 6'— Lopadea-rom. 5'—. Banca „Câmpeana“ Moci 20'—. Șoimuș 6'40. Ciurmăna 10'50. Nic. Șenila, Câmpeni 18'60. Cetate-de-baltă 5'— Mărgău 21'40. Miuthiul-rom. 14'60. Csanálos Fodora-română 16'86. Sibiu 20'58. Giula 5'40. C. Cothisel. Certege 20'—. R. Todea Câmpeni 5'80. Borșa 10'— Lac 7'18 Amați 21'40. Dascalovici, Cluj 5'20. Buzila (Poiana) 8'04. Popiliu 10'18 Berchiș 16'— Câmpuluneag 24'50. Pătrângenii 3'—. „Reuniunea de p.“ (Gilău) 8'30. Aușieu 7'56. Butin 12'—. Vâlcaul-unguresc 20'— Bozinta-mare 10'—. Sudurori 27'90. Sagagea 18'86. Lupșa 29'50 Hodișa 18'82. „Inst. de cred.“ Agârbici 3'70 Uricani 7'60. Budinți 11'62. Niculae Hoza, (Rașiția) 4'—. Laurențiu Sima (Sig 6'—. C. Herczeg (Ruși) 25'—. Andrei Pop (Mocira). 12'56. Augustin Mosolygo, Tetiș 74'—. Cornel Bud, Boereni 19'30. Ioan Covaciu (Ioanis) 6'80. Bazil Pop (Târția-dejos). Atanasiu

Bologa (Lupeni). 10'— Oficiu Paroh. gr.-cat. Mireșul-mare 8'60. Niculae Cothisel, (Certege) 18'80. Dr. Simeon Tâmaș (Hidalmaș) 50'—. Ioan Borea (Sigetul-Marmației.) 9'66 Leon Man, (Maria-Pocs) 5'—. Niculae Botta (Galos-Petri) 3'20. Iuliu Morariu (Salva) 11'— Alesandru Brancovan (Bosiac) 24'30. Dr. Șt. Rozvan, (Ilia-mureș) 2'—. Aurel Oancea, (Bacifalău) 30'80. Ioan Todea (Lăpuș) 12'— Petru Doboși (Medias) 20'—. Petru Voin, (Baru-mare) 26'46. Ioan Damian, (Someșfalău) 10'68. Iosif Costea, Vaca 21'92. Ioan Ajaki, (Domahida) 11'—. Iuliu Suciu. (Abrud). 25'90. George Nistor (Boziaș) 5'—. Emil Antal, (Dobricin) 2'20. Longin Chorceș, (Blaj) 6'30. Emil Deac, (Stărei) 6'17. Lazar Ghebeleş, (Pecica) 22'—

Dela următorii colectanți, respective contribuenți. — căci mulți *singuri* au contribuit cu sumele aducate, — am primit numai banii. dar nu și „Apelul“ cu lista ajutorilor. Rugăm — după putință — și înapoierea acestora, căci intenția noastră e: ca toate coalele să le compactăm și prețioasele nume a binefăcătorilor să le înșirăm cu drag în pomelnicul bisericii noastre, pentru posteritate.

Ioan Suciu, (Căcuciu) 15'—. Vasile Micușan, (Frata) 3'50. Basiliu Folea, (Giuluş) 2'31 Basiliu Pop, (Berind) 5'90. Parohienii din Herzseni 7'20. Gavril Pop, (Feleac) 8'—. Oficiu paroh. (Ciunța) 5'—. Gligor Mureșan (Copand) 8'—. Oficiu paroh. (Sütmeș) 5'—. Oficiu paroh. (Archiud) 4'12. Ioan Găbudean (Filea-inf.) 6'40. Ioan Moldovan, (Medias) 3'50 Gavril German, (Filea-super.) 1'— Ioan Oltean (Căpâlna-de-jos.) 33'46. Ariton M. Popa (Reghinul-săsesc) 10'—. Gavril Cioba (Görgey Orsova) 17'08. Vasile Popp, (Recea-Cristur) 10'74. Banca „Plugarul“, (Cacova) 20'60. Banca „Detunată“ (Buciumșasa) 30'— Ștefan Mureșan, (Péterhaza) 12'60. Banca „Riureana“ (Kápolnok-monostor) 20'— Banca „Ulpiana“ (Grădiște) 10'—. Oficiu paroh. Rusimunți 36'80. Banca „Secășana“ (Ludoș) 5'—. Banca „Bistrițana“ (Bistrița) 20'—. Constantin Pop, (Baia-de-criș) 4'—. Gavril Vaida. (Dersida-mare) 10'—. Banca „Mureșanul“ (M.-Radna) 10'—. Banca „Albina“, (Sibiu) 100'—. Banca „Lipovana“ (Lipova) 20'— Alexandru Pop. (Cernefalva) 10'— Dr. Coriolan Meseșan (Șimleul-Silv.) 10'—. Geor. Șuța, (Barlafalu) 10'—. A. Onaciu, jude la curie (B.-pesta) 20'—. Ioan Bersan, (Ruscior) 30'10. Dr. Victor Bontescu, (Hatog) 5'—. Dr. Andrei Pop, avocat (Huedin) 2'—. Suma încursă e de: cor. 2616'65. *Petru Simu*, preot gr.-cat.

Bibliografie.

A apărut:

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe culori, după originalul picturului nostru **F. C. Domșa**. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru culori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:

- I. Moartea.
  - II. Jalea neamului.
  - III. Funeraria
  - IV. Postum.
  - V. Epilog.
- Este o carte vrednică de memoria marei noastre Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritului bărbat al bisericii și neamului.

Prețul unui exemplar, pentru abonați: 6 cor., pentru neabonați 7 cor.

NOTĂ: Pentru ușurarea administrației, abonaților se trimite cu rambursă. Aceia dintre stimați abonați, cari ar dori să nu li-se ramburseze, sunt rugați să anticipe prețul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto și recomandare!

Comandele se pot face la Adresa: Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fec. 5'3'00
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fec. 5'3'00

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fec. 7'3'00 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fec. 7'3'00 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1'5'00

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj-Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățatori.

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățator — 80
" " " doi " 1'20
" " " trei " 1'60 plus 20 fil. porto pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se dorește un orar pentru școala cu un învățator, ori cu mai mulți învățatori — Altcum se trimite întreagă colecția, ce costă 2'30 cor. franco.

Atragem atențiunea oficiilor protopopești și parohiale, precum și-a învățătorilor noștri din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orășii mari și din dieceza Lugos—Lugosului asupra hotărârii conferinței Episcopicești din 7 Septembrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât și *Planul de învățământ și Îndreptarul metodic* sunt obligatoare pentru toți.

Comandele se pot face la Tipografia Seminarială.

Principii morale sau etice ale religiei creștine, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie și de religie la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 160+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Principiile fundamentale sau generale ale religiei creștine, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, profesor de sf. teologie și de religie. Prețul: 1 cor. 20 fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

„Apărarea viilor de peronosporă” de *Niculae Pop*, o broșură, ce descrie amănunțit cum și când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă și înfăimare. Broșura se dă gratuit acelor cari procură cartea „Sădirea și cultivarea viei” de același autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procura dela Librăria Seminarului teol. gr.-cat. precum și dela autor, în Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor respnz.: **Augustin Gruția.**

(57) 1-2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Glogovețiu (posta Hosszuaszó) prin aceasta se recercă să-și înainteze ofertele

în scris însoțite de cauțiunea de 800 cor. adecă optsute coroane, la oficiul parohial gr.-cat. din Glogovețiu cel mult până în 18 August 1910.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan sub Nrul 773—1908 se pot studia zilnic în Cancelaria parohială din Glogovețiu.

Licitația publică minuenă se va ținea în 19 August 1910 la oarele 10 a. m. în Glogovețiu.

Glogovețiu 22 Iulie 1910.

Ioan Aaron.
adm paroh.

Niculae Budiu
curator.

Institutul preparator

pentru examenele private

Kolozsvár

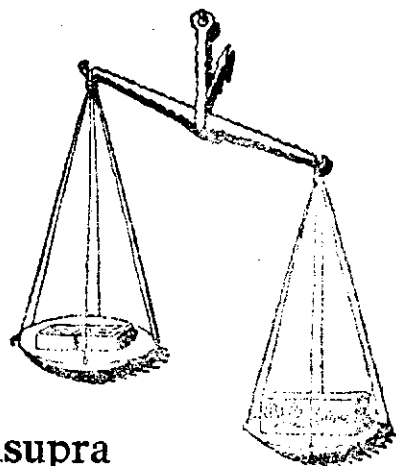
Széchenyi-tér 9 sz. I em.

dă instrucții cu succes și pe responsabilitate din clasele gimnaziale, reale, comerciale și pentru maturitate.

Informațiuni în scris la epistole simple spedate, — sau verbal dă bucuros.

(47) 4-4

Loc deschis.

Asupra

bunătății, prețului și greutateii

trebuie grijit la cumpărarea săpunului. Nici un săpun din lume nu ajunge toate însușirile bune a

săpunului cu cerb alui SCHICHT.

Curățenia, capabilitatea lui de spălat, moleșia și ieftinătatea lui sunt de neajuns.

(42) 2-5

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania”

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

==== recomandă ====

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☛ **Asigurări pe viață** ☛

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168-18
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035-51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112,045,412 =
	vieată „	10,847,132 =
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,309,387 =

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în **serviciul institutului.**

(2) 27-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

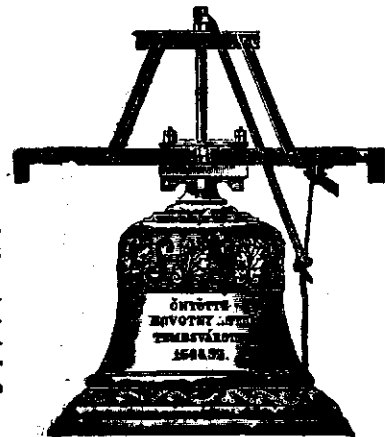
în Timișoara-Fabric

(3) 27-52

→ clopotele gaurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de mine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de teace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.